

TISKOVÁ ZPRÁVA

Migrace zvířat na sever už nemusí být výhodná, varují odborníci

Brno, 7. 10. 2021 - Migrace zvířat za účelem reprodukce do severních zeměpisných šířek odedávna spoléhala na řadu výhod včetně zajištění většího množství sezónně dostupné potravy, menšího ohrožení parazity a nižší predace během reprodukce v porovnání s oblastmi okolo rovníku. Tyto důležité výhody migrace jsou však aktuálně výrazně narušovány klimatickými změnami a působením člověka. To přináší negativní důsledky pro populace migrujících zvířat i celé ekosystémy. K tomuto závěru došel mezinárodní tým vědců pod vedením Dr. Vojtěcha Kubelky, který je vědeckým pracovníkem Ústavu výzkumu globální změny AV ČR – CzechGlobe, ve studii zaměřené na sledování narušení přínosu migrace u ptáků, savců a hmyzu, publikované v časopise *Trends in Ecology and Evolution*.

Do severních zeměpisných šířek každoročně migruje velké množství divokých zvířat. Vědci předpokládají, že oproti tropickým a subtropickým oblastem stěhovaví živočichové po náročné migraci na sever využívají výhody v podobě sezónně bohaté a lehce dostupné potravy, nižšího výskytu parazitů a menšího predančního tlaku.

Jak ale ukazuje studie, využívající příklady 25 konkrétních problémů migrujících živočichů (zahrnující např. bahňáky, racky, husy, kachny, alky, rybáky, pěvce, soby, netopýry, motýly a vážky), tyto výhody aktuálně vlivem klimatických změn a tlaku ze strany člověka již zdaleka nemusí platit a severská hnízdiště nemusí být pro reprodukci tak výhodná, jak tomu bylo dříve.

Příčin je hned několik – snížená dostupnost potravy v důsledku trofického/fenologického nesouladu, což je proces, kdy reprodukce stěhovavých zvířat není dobře sladěna s obdobím maximální rostlinné produkce nebo výskytu hmyzu. V důsledku globálního oteplování se na sever šíří řada patogenů a parazitů, jež jsou původci chorob a v některých případech způsobují hromadný úhyn zvířat. Roste také míra predace hnízd a mláďat stěhovavých ptáků. S globálním oteplováním se na sever šíří noví predátoři (například liška obecná) a odpad z rozšiřujících se lidských sídel zase přispívá k vyššímu počtu oportunistických predátorů. Díky změněným potravním řetězcům a nedostatku dříve hojných hlavních kořisti, například lumíků nebo hrabošů, jejichž počty negativně ovlivňují oscilace klimatických jevů, místní predátoři zvyšují tlak na hnízda a mláďata. Vzhledem k rychlému tempu změn nejsou migrující živočichové schopni na všechny nové hrozby adekvátně reagovat a celá řada jejich populací má sníženou reprodukci nebo větší úmrtnost dospělců a tudíž i klesající populační trendy. Migrujících zvířat jednoduše ubývá.

Hlavní autor studie a vědecký koordinátor mezinárodního projektu ÉLVONAL Shorebird Science Vojtěch Kubelka uvádí: "*Tato zjištění jsou alarmující. Žili jsme v přesvědčení, že severní*

hnízdíště představují pro stěhovavé živočichy bezpečné přístavy. Ale to již bohužel zdaleka neplatí a řada lokalit v Arktidě a mírných severních šířkách může nyní pro různé stěhovavé druhy, včetně bahňáků, sobů nebo motýlů, představovat ekologické pasti nebo ještě hůře, kompletně degradované prostředí z pohledu výhod pro migraci.“

Živočichové přizpůsobení k migraci do severních mírných a arktických oblastí tak mohou čelit dvojímu ohrožení, a to nízké reprodukci v místech rozmnožování a zhoršujícímu se přežívání dospělých jedinců během jejich migračních tahů.

Autoři studie závěrem zdůrazňují, že hnízdíště v severních oblastech mírného pásma a v Arktidě vyžadují značnou ochrannářskou pozornost, stejně jako u již dobře rozeznávaných problémů na zimovištích a tahových zastávkách. „V sázce je zejména osud populací a druhů obývajících severní Arktidu, protože tato zvířata nemohou kvůli bariéře Severního ledového oceánu z měnícího se prostředí unikat dále na sever a pokud se situace nezlepší, mohli by se v příštích desetiletích dostat až na pokraj vyhynutí“, doplňuje Vojtěch Kubelka.

Vedle konkrétních ochrannářských opatření autoři navrhují jednoduchý rámec, jak zmapovat stresové faktory pro migrující živočichy v prostoru a čase. Ten pomůže rozlišit mezi vhodnými, přirozeně se zlepšujícími nebo chráněnými stanovišti na straně jedné a ekologickými pastmi nebo degradovaným prostředím se zmenšenými nebo již neexistujícími výhodami pro náročnou migraci na straně druhé.

Lépe porozumět tomu, jak je v aktuálně měnícím se světě migrace pro konkrétní populace výhodná či nevýhodná a jak můžeme migrující živočichy spolu s jejich prostředím lépe chránit, jsou zásadní úkoly pro navazující výzkum a praktickou aplikaci ochrannářských opatření.

Reference: [Animal migration to northern latitudes: environmental changes and increasing threats: Trends in Ecology & Evolution \(cell.com\)](#)

Další informace – kontakt pro média:

Dr. Vojtěch Kubelka

Ústav výzkumu globální změny AV ČR, v. v. i.

E: kubelkav@gmail.com

M: 721 018 336

Obrazové podklady:

„Zlomené křídlo“ u Kulíka kanadského (*Charadrius semipalmatus*) má od hnízda odehnat potenciálního predátora (V. Kubelka, Barrow, Aljaška 2012)

Samec kriticky ohroženého Jespáka lžicozobého (*Calidris pygmaea*) na hnízdišti. Tento druh v poslední době trpí vyšší mírou predace hnízd (V. Kubeka Čukotka, arktické Rusko 2015)

„Zlatá mláďata“ Kulíka hnědokřídlého (*Pluvialis dominica*) se přizpůsobují okolí, aby nelákala predátory (V. Kubelka, Barrow, Aljaška 2012)

Liška obecná (*Vulpes vulpes*) je obecným predátorem šířícím se na sever a zvyšujícím tlak predátorů na arktické tažné ptáky (V. Kubelka, Arktické Finsko 2019)

Motýl Monarcha stěhovavý (*Danaus plexippus*) je dálkově migrující hmyz, který je v poslední době více negativně ovlivňován parazity prvoky (V. Kubelka)

Samec kriticky ohroženého Jespáka lžičozobého (*Calidris pygmaea*) na hnízdišti. Tento druh v poslední době trpí vyšší mírou predace hnízd (V. Kubelka, Čukotka, arktické Rusko 2015)